

stvenimi dokazi za pravotnost te zbirke, a prehitela ga je smrt. — Geitler pravi, ako je to „fabrikar“, tedaj je moral sestavljalec biti ob enem največji učenjak in pesnik, kakoršnega pač ni bilo med prostimi macedonskimi učitelji in vaškimi popi. Še manj, pravi, je mogoče, da bi celo društvo skovalo to ogromno zbirko, ker bi se pač poznala hitro raz-

lika, pa vendar veje skozi celo zbirko jeden isti duh.

Vsekako se zdi, da ta zbirka mora imeti narodno podlago; mogoče je, da so nabiralci več narodnih pesmij združili v jedno ter jih tu in tam prestrojili za svoj namen. Geitler trdi, da se v tej zbirki nahajajo ostanki starega traškega jezika.

Razne stvari.

Lesena pratika.

Čitajoč v letošnjem „Dom in Svet“-u (na strani 56. pod črto) o lesenih pratikah, katere so rabili tudi Slovenci še v 18. stoletju, domislil si je č. o. Otokar Aleš, frančiškan in ljudski učitelj v Novem mestu, da je tako pratiko zasledil nekda v samostanu med staro zavrženo šaro. Šel je iskat in našel okroglo leseno ploskev, ki meri v premeru 13 cm in je 1 cm debela. V njo je vdela od jedne strani koledar za l. 1783., od druge pa za leto 1784.

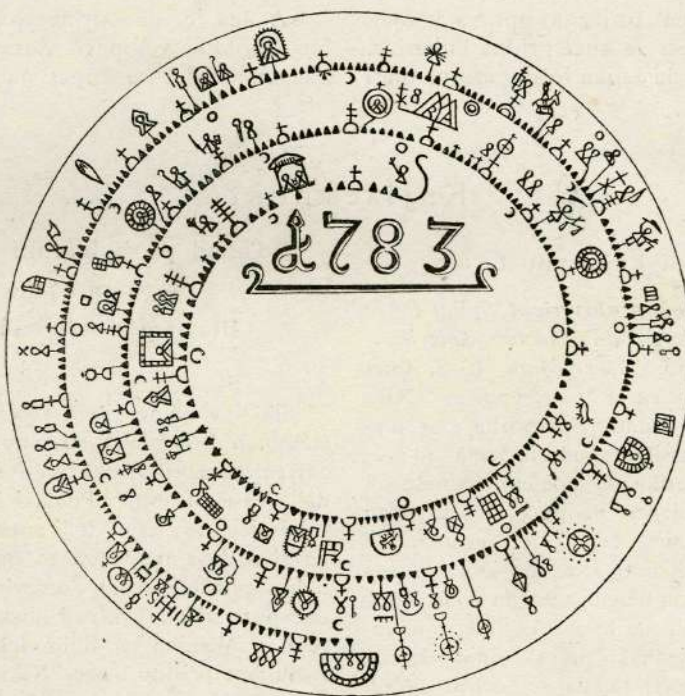
Naša slika je posneta precej natančno po prvi strani. Na njej opazimo takoj, da ima le-ta pratika jednaka dnevna znamenja (delavnih in nedeljskih dni) kakor navadna papirnata. Predočuje tudi razne praznike in svetniške godove. Ako primerjamo to pratiko s katerokoli sedanjo, uvidimo takoj, da se skoro popolno strinjata.

Na leseni pratiki se obrazci svetnikov zadostno razločujejo od obrazcev svetnic. Večji prazniki imajo okvir, nekateri celo dvojni in deloma tudi svetniški sij v obliki žarkov. Mučeniki imajo poleg sebe orodje, s katerim so bili umorjeni, n. pr. sveti Matija sekiro, sv. Lavrencij raženj, sv. Jernej nož itd.; nekateri se spoznavajo po simbolih, n. pr. sveti Anton Puščavnik po zvoncu, sv. Ignacij po žarečem

srcu, sveta Barbara po kelihu, sveti Florijan po banderu, sv. Mihael po tehtnici, sv. Jurij in sveti Martin jašeta konja. — Post značijo križci, pepelnico riba, sv. Duha golob, sv. Rešnje Telo monstrancija in maji, itd. Tudi lunski izpremini in deloma celo dozdevno vreme imajo običajne znake.

Vprašati se moramo, kdo je naredil to pratiko? Vdelana je v trd les, v toliki velikosti in obliki, da se lahko v žepu nosi. Vse poteze na nji pričajo, da jo je izrezljala vajena, spretna roka, da to ni bilo nje prvo rezbarsko delo. Našla se je v frančiškanskem samostanu. Iz tega smemo sklepati, da so take lesene pratike izdelovali redovniki v samostanih in jih razpošiljali med ljudi. Omenil sem že, da je ona pratika iz leta 1415., katero hrani ljubljanska licejska knjižnica, brez dvoma ostanek iz kakega kranjskega, najbrže frančiškanskega, samostana. Z veliko dozdevnostjo smemo celo sklepati, da so frančiškani na Slovenskem že v 15. stol. spisovali take ljudske pratike. Naša lesena pratika, najdena pri frančiškanih, tem bolj utrjuje isto mnenje. A naj si bo kakor hoče, brez pomena in zanimivosti ta malenkost gotovo ni. V les vdelane svetniške, lunske, vremenske, postne in druge znake brez črk smemo po pravici imenovati — slovenske hijerogliffe. — S tem smo dopolnili spis o slovenskih koledarjih.

J. B.

Lesena pratika.

